

Slovaški list o kongresu UJU v Ljubljani.

Ugledni češkoslovaški publicist J. Hudeček je priobčil te dni v »Bratislavskih Novinah« članek, v katerem omenja tudi kongres jugoslovenskega učiteljstva v Ljubljani in stike češkoslovaškega in jugoslovenskega učiteljstva vobče. Učiteljstva se dotiče v sledečih odstavkih:

Lani je nepozabni zlet jugoslovenskega Sokolstva v Ljubljani, letos pa v dnehi 4. do 6. avg. kongres jugoslov. novinarjev, učiteljev in študentov. Divna misel slovske in špeciálno češkoslovaško-jugoslovenske vzajemnosti nahaja tu navdušen sprejem in moramo priznati, da stoji (Ljubljana) v marsikaterem oziru nad Prago.

Ljubljani gre čast, da je enkrat v letu združila vse značajne in trezno misleče ljudi, in sicer činitelje, ki so v vsaki državi najvažnejši: učitelje, novinarje in študente.

V Ljubljani je bil ustanovljen prvi odbor jugoslovensko-češkoslovaške lige,

tu se realizira jugoslovensko-češkoslovaška konvencija, pripravlja se učiteljska in študentska konvencija. Tu se polagajo temelji praktične slovske vzajemnosti, ki je v bodočnosti neobhodno potrebna za ohranitev naše eksistence.

Naši Slovaški in posebej Bratislavi pa pripada v tem delovanju častna vloga, da tvori z bližnjim slovenskim Mariborom spojitelno most. Naša prva dolžnost je, da stvorimo idejni koridor, ker nam mirovna pogodba ni dala pravega koridorja.

Naučno potovanje Slovske učiteljske zveze v Jugoslavijo dokazuje, da vlada na Slovaškem veliko razumevanje tega delovanja, uprav bratski sprejem udeležencev v Jugoslaviji pa docela upravičeno nado, da bosta slovaška Bratislava in slovenski Maribor dva močna stebra kot zveza med severnimi in južnimi Slovani.

Izpremema pravil UJU na glavni skupščini oziroma kongresu v Ljubljani.

(Objava sejnega zapisnika.)

Izabrani Odbor sastao se u sednici dne 5. augusta u 7 sati u veče i konstituisao se kako slijedi:

Predsednik: Antun Gnuš, Izvestitelj: Lj. Krajačić.

Nakon što je pročitan prijedlog Gl. Odbora o izmeni Pravila i svestrano raspravljeno predlažu se skupščini na promjenu sledeći članovi Pravila, koji imaju da glase:

Čl. 2. Cilj je udruženja, da udruženom snagom svih učitelja naše kraljevine radi na napretku osnovne nastave i narodnoga prosvjećivanja, da nastoji oko učvršćivanja duhovnog jedinstva svih delova našega naroda i štiti moralne i materijalne interese učiteljstva.

Čl. 11. Glavni Odbor je izvršni i Upravni:

a) Izvršni Odbor čine: predsjednik, dva podpredsjednika, glavni tajnik i osam članova.

b) Upravni Odbor čine pored ovih poverenika sa svojim tajnicima, 15 članova iz svih krajeva Kraljevine i 6 njihovih zamenjenika. Blagajnik i urednici učiteljskih listova mogu po naročitoj potrebi biti van Gl. Odbora.

Čl. 14. U užem savjetu Povereništva jesu: 12 članova i 3 zamenjenika. Članovi Upravnog Odbora Povereništva biraju između sebe predsjednika, podpredsjednika, tajnika, blagajnika i urednika pokrajinskog glasila; no blagajnik i urednik pokrajinskog glasila mogu po ukaznoj potrebi biti i van povereništva.

Čl. 16. U slučaju da koji od članova Gl. Odbora ili Povereništva da ostavku u toku godine, to će mesto popuniti zamenik po redu izbora.

Ako bi ostavku dao koji od časnika (isključivo: predsjednik, podpredsjednik), onda će Gl. Odbor, odnosno Uprava Povereništva, na njegovo mesto iz svoje sredine izabrati jednoga od članova Gl. Odbora odnosno Povereništva, a ako časnik daje ostavku ne samo na položaj, koji je zauzimao u Gl. Odboru odnosno Povereništvu, no i na članstvo u istom.

Vestnik meščanskih šol.

—c Ukinjenje meščanske šole v Murski Soboti. Na ukaz ministrstva se je moral ukiniti prvi razred na meščanski šoli v Murski Soboti, vključb temu, da je dovoljno število otrok prijavljenih za šolo.

organizacijskemu načrtu srbskih učiteljšič, po katerem se smatrajo naši predmeti kot enakopravni učni predmeti).

Čl. 80. Za suplente muzike može biti postavljen kandidat, koji je položio ispit zrelosti u srednjoj ili njoj ravnoj školi, svršio nastavniki odsek (osam semestra) muzičke akademije ili konservatorija i položio diplomski ispit.

(Izobrazba profesorja umetniškega predmeta odgovarja torej izobrazbi profesorja naučnih predmetov, kar je utemeljeno v enakopravnem stališču umetniških predmetov).

Čl. 82. Za privremenog učitelja crtanja ili muzike može biti postavljen kandidat, koji je svršio najmanje niži tečaj srednje škole, a za tim stekao stručno obrazovanje u Akademiji umetnosti, Muzičkoj Akademiji ili Konservatoriju ili u kojoj drugoj višoj stručnoj školi za crtanje ili muziku.

(Dalje pril.)

onda će se prvo popuniti odbor potrebnim brojem zamenika po redu izbora pa potom izvršiti izbor časnika, koji su dali ostavku.

U slučaju da se radi ponovnog izbora predsjednika ili kod drugog od pomenutih časnika Gl. Odbora nebi mogla održati sednica Upravnog Odbora mogu članovi iz unutrašnjosti u zatvorenim pismima dati svoj glas za onoga, kome poveravaju dotičnu dužnost.

Čl. 17. Dodaje se nov stav koji glasi: Povereništva su dužna izraditi svoja pravila u saglasnosti sa ovim pravilima i podneti ih na odobrenje Gl. Odboru.

Čl. 18. Izvršni Odbor svake godine najdalje do 15. augusta saziva Glavnu skupštinu Udruženja. On njoj određuje dnevni red, mesto i dan sastanka. Glavnu skupštinu sastavljaju: Upravni Odbor sa Nadzornim, svi članovi Povereništva, njihovi nadzorni Odbori i predsjednici sreskih društava sa njihovim biranim izaslanicima. Društva do 50 članova biraju 1. izaslanika, do 100—2, do 150—3 i t. d.

Glavnoj skupščini predsedava predsjednik ili podpredsjednik Gl. Odbora.

Čl. 19. Pokrajinske skupštine sastaju se svake godine najdalje do 10. augusta. Povereništva će na vrijeme objaviti dnevni red i mesto sastanka.

Ovu skupštinu sastavljaju: svi članovi užeg saveta sa nadzornim Odborom, svi predsjednici sreskih društava i na svakih 50 članova po 1 izabrani delegat sreskoga društva, koje pripada tome povereništvu.

Čl. 22. Dodaje se novi stav, koji glasi:

Izbori se vrše najdalje za 2 meseca od početka školske godine i važe na godinu dana.

U Ljubljani, 6. augusta 1923. g.

Predsednik: Anton Gnuš, Izvestitelj: Lj. Krajačić.

Odbor: Barbul Đivoje, Nazif Resulović, Pera Vuksanović.

Korak ministrstva je tembolj nerazumljiv, ker je zaveda popolnoma avtonomno vprašanje lokalnih faktorjev in višjega šolskega sveta, ki ima o tem v prvi vrsti odločati. Za odredbo ministrstva tiči sigurno političen moment, ki pa napravlja na javnost zelo mučen utis. Da bi se pričelo z redukcijo ravno v Prekmurju, kjer bi se moralo slovensko šolstvo z vso silo forsirati in podpirati, je skoro neverjetno. Od predsedstva višjega šolskega sveta pričakujemo na prihodnji seji tozadevno točnega pojasnila in navedbo vzrokov, ki so upravo vodili do tega koraka, naši zastopniki naj zadevo zasledujejo in poskrbe da se jo pojasni na merodajnem mestu.

—c Za zemljepisni pouk na meščanskih šolah sta predvideni dve učni knjigi: I. del: Fink, Zemljepisje za meščanske šole, splošno zemljepisje. II. del: Pirc, Zemljepisje za meščanske šole, naša kraljevina. Zaradi težkoč in počasnosti pri cenzuriranju knjigi doslej še nista mogli iziti. Kakor vse kaže, bo pa možno pospešiti delo tako, da bodo dobili učenci knjige v roke v decembru t. l. Zato je dobro, če učenci sedaj ne kupijo nikakršnih zemljepisnih knjig, ker nimamo v to primernih del, in bi bil izdatek nepotreben. Upamo, da dobijo učenci res kmalu v roke knjigo, ki jo bodo uporabljali s

pridom. Z novim zemljepisjem za meščanske šole bomo storili velik korak dalje, saj je prav ta pouk radi nedostatkov v književnem oziru mnogo trpel.

Vestnik zabavljil in učit. ženskih ročnih del ter gospodinjstva

—z Vezenje v ljudski šoli. Vezenje, naša najlepša narodna umetnost, se je zadnji čas po zaslugi naših agilnih tovarišic znatno povzdignilo med našim narodom. Saj je tudi naloga narodne šole, da povrne narodu to, kar mu je bilo odvzeto od naših tlačiteljev v polpretekli dobi. Kdor je obiskal nekaj razstav, ki so jih priredile naše šole, je gotovo opazil težnjo, da se ohrani krajevno-narodni značaj vezenin — pogrešal pa je sistematično razvrstitev. Pouk vezenja se je le malokje gojil v pravem genetičnem redu in tako se prišla na razstavo navadno dela, ki so jih izvršile le posamezne dobre učenke. Ker pa se mora vezenje zopet razširiti med najširše mase našega naroda, bi bilo želeli, da se goji poleg drugih tehnik ženskega ročnega dela tudi vezenje bolj sistematično. Učenke naj bi se poprijele vezenja že takoj v prvih šolskih letih. Ker pa je narodno vezenje vsled različnih vbovov primeroma težavno, je treba, da pridobi deklica pravo spretnost. Te pa ne doseže, če takoj začne z narodnim vezenjem, temveč treba je vaditi vsak vbov posebej in pozneje šele v medsebojni zvezi. Gleda se naj pa takoj na uporabnost predmetov, zato je predvsem potrebno, da se opusti dolgočasno poskušanje na takozv. jezikih in trahkih. Deklica bo dobila šele takrat veselje do vezenja, če bo lahko svoj izdelek takoj uporabila n. pr. kot prtiček v domači hiši. Tudi starše bo pridobila šola s tem in raje bodo odpirali svoje možniške, kajti naš človek je pač vedno le praktič. Gotovo je bil to tudi namen našega prvega narodnega zavoda za vezenje, ki ima razstavljene svoje izdelke v dveh izložbah tvrde I. C. Mayer (pri franciškanskem mostu). Umetnost bi bilo, da si ogledajo naše agilne tovarišice te izdelke oziroma predtiskarije, ki so razvrščene za delo od nižje do višje stopnje genetično. Zavod bo gotovo ustregel vsem željam naših šol ter bo izvrševal skupna naročila predtiskarij s primernim popustom.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Na državni kmetijski šoli na Grmu v Novem mestu se prične novo šolsko leto s pričetkom novembra t. l. Prošnje s prilogami je vlagati do 20. septembra t. l. pri ravnateljstvu, ki daje tudi vsa potrebna pojasnila.

—t Gospodinjstva šola v Šmihelu pri Novem mestu prične s poukom dne 15. oktobra. Tečaj traja do 15. aprila. Prošnje za sprejem je vlagati pri ravnateljstvu šole do 20. septembra t. l. Prošnjam je priložiti rojstni list, zdravniško spričevalo in zadnje šolsko spričevalo. Potrebna pojasnila daje ravnateljstvo.

Splošne vesti.

— Razpored šolskih nadzornikov. V ministrstvu prosvete delajo na razporedu šolskih nadzornikov za vso kraljevino. Razpored šolskih nadzornikov se bo izvršil, ko se zasliši prosvetni svet, in sicer v smislu sklepa, ki je bil napravljen na učiteljskem kongresu v Ljubljani. Hkrati se bodo zamenjali oni šolski nadzorniki, za katere se je ugotovilo, da so svoj položaj zlorabljali.

— Minister prosvete je pridellil člana Glavnega Odbora UJU iz Zagreba tov. Blaža Štetića, učitelja za delovanje pri Poverjeništvu UJU v Zagrebu.

— Ustanovitev učiteljšiča v Prilepu. V Prilepu v južni Srbiji se prihodnji mesec otvori novoustanovljeno učiteljšiče. Z ustanovitvijo tega zavoda se bo zadoštilo nujni potrebi, ker je bilo doslej v celi južni Srbiji le eno učiteljšiče, in sicer v Skoplju.

— Osnovno šolstvo v Hercegovini. V prošlem šolskem letu je bilo v Hercegovini 117 ljudskih šol, v katere je zahajalo 13.947 učencev; ena šola pride na 2150 prebivalcev. 12.000 otrok je bilo še vedno brez šolskega pouka. Otvoriti bi se moralo še 105 novih šol, da bi vsi šolobvezni otroci mogli biti deležni šolskega pouka!

— Poročil se je v nedeljo dne 2. septembra g. Milan Tominec, sodnik v Slovenjgradcu s tovarišico Lojzko Arnečičevo, učiteljico istotam. Čestitamo!

— Iz konjiškega okraja. S 1. septembrom je izgubil naš okraj dva vrla tovariša Kristino in Ludovika Petrič. V nekdanjem nemčurkem trgu Konjice sta imenovana 13 oziroma 12 let kot takratna edina slovenska učitelja vcepljala mladini narodno zavest. Tovariš Petrič je bil član konjiškega orkestra, dober igralec narodnih odrov, tajnik in blagajnik kmetske podružnice ter bolnice Rdečega križa, torej splošno narodnodelaven. Po preobratu je seveda naravno vsak mislil, da bodeta Petričeva vendar poplačana od višjega šolskega sveta in da bode vsaj tovarišiči Petričevi podeljeno mesto nadučiteljice na novo ustanovljeni deklški šoli. Kaj še! Tovariša, v lepem Mariboru pozabita vse to in imejta z novimi učnimi mesti vsaj nekaj zadovoljenja.

— Po novem pravilniku za pošto ni dovoljeno na čeke itd., ki se pošiljajo kot tiskovine v kuverti, ničesar napisati, ker sicer mora prejemnik plačati kazen. To v ravnaje društvom!

— Umetniške razglednice. Dijaštvo, pa tudi širši inteligenčni sloji češče povprašujejo pri trgovcih po razglednicah, ki bi predstavljale portrete jugoslovenskih velemož — živčih in umrlih — iz vrst pisateljev, pesnikov, glasbenikov, slikarjev, kiparjev, znanstvenikov, politikov, strategov, skratka osebnosti, katerih duševno delo je bilo, oziroma je v kakršnem pravcu že koli za narodni procvet v odlični meri pospešljivo ali odločilno. Da bi ustreglo tej hvalevredni in razveseljivi želji široke javnosti, je prevzelo založništvo »Ažbe« nelahko nalogo, založiti več serij portretnih razglednic, kažočih umetniško izdelane glave jugoslov. odličnjakov. Prva serija — 12 razglednic — je gotova in se je v umetniškem oziru izborno posrečila. Prikazuje te-le može: Slovence: Aškerca, Cankarja, Gregorčiča, Tavčarja, Hrvatje: Gaja, Mažuranića, Strossmayerja, Šenoaja, Srbe: Karadžića, Petrovića Njegoša, Pašića in Putnika. Ko predajamo to prvo serijo javnosti, se obračamo do višjih šolskih oblastij in šolskih vodstev s prošnjo, da jo mladini priporočé, prosimo pa tudi vse ostale zavode, državne in zasebne urade, narodna društva, tvrde, podjetja in najširše občinstvo sploh, naj pridno segajo po res krasnih razglednicah domačega izvora, da pomorejo po svojih močeh jugoslovenski umetnosti do razmaha, založništvu pa do dosege vzgojno-humanitarnih ciljev, ki si jih je postavilo. (Založništvo se je namreč obvezalo prispevati najbolj potrebnim dijaškim kuhinjam 5 odstotkov celokupnega čistega dobička). Omenjamo, da so originali izvršeni od domačega slovskega umetnika in reprodukcija pa istotako od domače tiskarne. — Razglednice so zelo ceno in prikladno učilo za šole.

— Plesničar-Grum: Zemljepis Jugoslavije I. del. — Slovenija — gradivo za 4. šolsko leto — je dotiskan v Učiteljski tiskarni, nakar cenj. učiteljstvo opozarjamo. Knjiga je odobrena od povereništva prosvete v Ljubljani in je najmodernjša izdaja te vrste. Opremljena je poleg bogate vsebine še s potrebnimi zemljevidi in slikami Slovenije ter bo nudila učiteljstvu in učencem mnogo olajšave pri obravnavi zemljepisne snovi naše ožje domovine. Ker ustreza ta knjiga vsem modernim zahtevam metodike tega pouka, jo cenjenemu učiteljstvu kar najtopleje priporočamo.

— Zemljepis slovskega ozemlja za učence 4. šolskega leta, spisal ravnatelj M. Pirc, je dobil predaprobacijo. Imenovana knjizica je v tisku Mariborske tiskarne in izide v najkrajšem času, na kar opozarjamo vodstva osnovnih šol; krasilo jo bo več lepih slik naše ožje domovine. V teku enega meseca izide tudi Ročni zemljevid slovskega ozemlja, ki ga je priredil tudi ravnatelj M. Pirc, risal pa Slavoj Dimnik. Tako zemljepis kakor ročni zemljevid bosta omogočila v novem šolskem letu uspešen pouk zemljepisa v 4. šolskem letu osnovnih šol, zlasti ker bo cena obeh zmerna.

— Jugoslovenske univerze. V Jugoslaviji imamo tri univerze: v Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani ter dve fakulteti: pravno v Subotici in filozofsko v Skoplju. Tudi Sarajevo zahteva filozofsko fakulteto. Beograjska univerza ima naslednje fakultete: pravno s približno 2500 slušatelji, filozofsko s 1600, tehniko s 1000, medicinsko s 300, agronomsko s 160 in pravoslavno teološko fakulteto s 177 slušatelji. O frekvenci ljubljanske univerze v prošlem študijskem letu smo že poročali. Juridčna fakulteta v Subotici je imela letos 440, filozofska fakulteta v Skoplju pa 78 slušateljev. Najpopolnejša je zagrebška univerza, ki ima pravno, filozofsko, medi-